

TOPTECHNIEK IN BEDRIJF IN REGIO FRIESLAND

DATUM: 20 MEI 2015

ACHTERGROND

Het Vmbo en het Mbo hebben gezamenlijk de wens om een doorlopende leerlijn te realiseren die past bij het lokale aanbod aan opleidingen in de regio Friesland. Deze opleidingen dienen weer aan te sluiten bij de behoefte van het lokale bedrijfsleven. Vmbo scholieren en docenten komen daarbij bij de ROC's over de vloer en andersom. Dat geldt ook voor de contacten tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. Ontmoetingen vinden ook plaats bij de organisatie van promotionele activiteiten waaraan onderwijs, bedrijfsleven en overheid op lokale schaal samen invulling geven en waarbij zij plaats hebben in een zestal TechNet kringen in Friesland.

De Friese vmbo- en mbo scholen en het bedrijfsleven verenigt in de Technetkringen is gezamenlijk het Tib-programma gestart om 10% extra instroom van deelnemers in het technisch beroepsonderwijs in Friesland te realiseren. Deze doelstelling dient in 2015 behaald te zijn. Hierin zijn vijf actielijnen geformuleerd:

1. Vormgeven aan sterke overlegtafels: Instellen van 6 regionale overlegtafels obv de Technetregio's;
2. Op techniek gerichte LOB trainingen en implenetatie;
3. Technologieroute in Friesland: ontwikkelen en implementeren technologieroutes als doorlopende leerlijn voor vmbo GL en TL naar mbo-4 techniek;
4. Vakmanschapsroutes als doorlopende leerlijnen vmbo-mbo;
5. Organisatie van manifestaties en wedstrijden.

SAMENWERKING IN DE REGIO FRIESLAND

Het Tib programma is, door omstandigheden, pas begin 2013 van start gegaan. Tijdens de officiële kick-off bijeenkomst zijn alle actoren in de regio uitgedaagd om de papieren plannen en ambities gezamenlijk ten uitvoer te brengen. Bestuurlijke verankering is geborgd doordat bestuurders van de drie CvB's van de mbo opleidingen in de stuurgroep van het programma zitten. Dit betekent niet dat er op voorhand geen sprake was van samenwerkingsverbanden tussen onderwijsinstellingen. Ook de ontwikkeling van de vakcolleges is buiten de projectkaders van het Tib ontstaan.

Sinds de start is een positieve ontwikkeling gaande in de regio. Het programma (in actielijnen) en de noodzaak voor de regio hebben geleid tot verbinding en structurele samenwerking tussen de onderwijsinstellingen van het vmbo en het mbo, en er is een heldere governancestructuur met een stuurgroep en een projectleider als aanjager. De samenwerking tussen de onderwijsinstellingen krijgt steeds meer vorm. De grootste winst hierbij is behaald in de technologieroute, waar op voorhand geen enkele vorm van samenwerking sprake was. Het Tib leidt ertoe dat dit niet alleen op CvB niveau plaatsvindt, maar juist ook op het niveau van docenten en directeuren.

MACRODOELMATIGHEID

Het onderwerp macrodoelmatigheid is een gespreksonderwerp binnen de Strategische Alliantie. Gezamenlijke afstemming en samenwerking is onderdeel van gesprek tussen de mbo-instellingen. Daarnaast zijn er brancheadviesgroepen (BAG's), een initiatief van FP en FC, ingericht waar een adviserende rol is weggelegd

voor het bedrijfsleven voor de verschillende branches van het techniekonderwijs in Friesland. Kortom, er wordt in gezamenlijkheid gesproken en gewerkt aan de versterking van het techniekonderwijs in Friesland.

VAKMANSCHAPSROUTE

De ontwikkeling van de vakmanschapsroute wordt georganiseerd vanuit de F4-kernen. Op dit moment krijgt de samenwerking tussen het vmbo en het mbo concreet gestalte. Het proces om van de tekentafel af te komen is gestart. Een aantal vakmanschapsroutes staan in de stijgers (als Vakcollege) om tot uitvoering te komen, om de aansluiting te maken met het mbo. Voorbeelden van deze steeds verder geconcretiseerde samenwerking is die tussen het Piter Jelles vmbo-bk en het mbo Friesland college.

TECHNOLOGIEROUTE

De sterke ontwikkeling van de technologieroute, had niet plaatsgevonden zonder het Tib programma. Voorafgaand aan deelname was dit onderdeel het minst ontwikkeld. Het contact met het bedrijfsleven en tussen de Mbo instellingen onderling was op ad-hoc basis. Door de impuls vanuit het Tib komt men nu vaker bij elkaar over de vloer, is er een gedragen opdracht en zijn de doorlopende leerlijnen in ontwikkeling. Niet alleen onderwijsdirecteuren maar juist ook docenten worden bij de ontwikkeling betrokken. In het plan van uitvoering werd ingezet op 6 scholen in de 'high profile' groep en 10 in de 'low profile' groep. De high profile groep stelt opdrachten op met een verdiepend karakter of helend aan een verkorte leerlijn vmbo gt-mbo niveau 4 voor leerlingen. Thans is er veel animo voor de ontwikkeling van de doorlopende leerlijn van de technologieroute, dit onderdeel gaat dan ook sterk uitgebreid worden (high profiel van 6 naar 10 scholen). Afgelopen jaar is een inhaalslag gerealiseerd om scholen een doorgaande leerlijn te laten organiseren. De verwachting is dat een aantal van de doorlopende leerlijnen volgend schooljaar van start gaan.

BETROKKENHEID BEDRIJFSLEVEN

Het bedrijfsleven is op een aantal verschillende manieren betrokken bij het techniekonderwijs in Friesland. De onderwijsinstellingen hebben veelal 1-op-1 relaties met het lokale bedrijfsleven. Binnen techniek is er in enige mate sprake van terughoudendheid vanuit bedrijven en samenwerkingsverbanden, wellicht als gevolg van de verslechtering van de economische omstandigheden in de regio. Het primaat van samenwerking ligt bij de onderwijsinstellingen. Zij initiëren en vragen bedrijven om medewerking. Een voorbeeld van deze betrokkenheid is de bedrijfsstages die voor het vmbo-kader worden gerealiseerd. Een andere wijze waarop het bedrijfsleven betrokken is loopt via de Technetkringen, als netwerk van onderwijsinstellingen, bedrijven en overheden. Op dit moment zijn er 9 Technetkringen actief in de regio, met een 10^e in ontwikkeling. De betrokkenheid krijgt met name gestalte op uitvoerend niveau, met inbreng op manifestaties en samenwerking in concrete projecten. Voorbeelden zijn het Technics4U, gastlessen, bedrijfsbezoeken, scholenmarkt, techniekweek, Girlsday. Een mooie opbrengst van deze Technetkringen is dat veel meer bedrijven betrokken worden in de uitvoering van het Tib programma. Vanuit de BAG's wordt gekeken naar de aansluiting van curricula op arbeidsmarktvragestukken. Dit loopt buiten de scope van de projectleider om.

PROFESSIONALISERING DOCENTEN

Docentprofessionalisering maakt onderdeel uit van de verschillende actielijnen. Op de actielijnen van de vakmanschaps- en technologieroute staat dit nog in de kinderschoenen. In de actielijn van de LOB zijn hier concrete scholingsactiviteiten uitgevoerd. Docenten zijn geschoold door stichting APS in de omgang met bedrijven, en hoe leerlingen naar de bèta opleidingen toe te lijden (bijvoorbeeld in de totstandkoming en implementatie van het LOB op de eigen school). Tevens is voorlichting verzorgd over het bèta mentalitymodel aan docenten op scholen met de technologieroute. Een aspect in de docentprofessionalisering is gericht op het 'train de trainer' uitgangspunt, waarbij docenten van de scholen de kennis verder de school in laten sijpelen. Dit zal vooral in de toekomst een sterkere rol krijgen in de uitvoering zodra de verschillende doorlopende leerlijnen gerealiseerd worden.

Gezamenlijke techniekpromotie

Gezamenlijke techniekpromotie wordt georganiseerd vanuit de verschillende Technetkringen, waar ook de lokale overheden zijn vertegenwoordigd. Zij organiseren promotionele activiteiten, zoals bezoekdagen, manifestaties, technics4you (voor basisonderwijs), Skelterraces etc. allen gericht op het aantrekkelijk maken van techniek voor jongeren, vanaf het basisonderwijs tot en met het mbo. Deze activiteiten worden georganiseerd middels een evenementenkalender. Elke kring heeft meerdere activiteiten georganiseerd ter promotie van het technisch onderwijs in Friesland. Het mbo is daarbij, ook met hun leerlingen, ondersteunend actief.

BIJVANGST TOPTECHNIEK IN BEDRIJF IN FRIESLAND

De expertise en ervaringen die zijn opgedaan in het Tib programma bieden kansen en mogelijkheden om te verbreden naar andere onderwijssectoren of naar het basisonderwijs. Niet alleen de wijze waarop het Tib programma is georganiseerd en de manier waarop (op verschillende niveaus) draagvlak is gecreëerd. Ook de sterkere betrokkenheid van het bedrijfsleven is een mooie bijvangst. De sterke Technetkringen bieden hiervoor dan ook aangrijpingspunten om te verbreden.

TOEKOMSPERSPECTIEF

Samenvattend zijn alle actielijnen in gang gezet, en is er sprake van een toename van de instroom van het aantal leerlingen in de mbo-techniek. Op dit moment wordt gewerkt aan een inhaalslag om de actielijnen in de praktijk te krijgen. De leerervaringen in de afgelopen jaren, en ingegeven vanuit de eigengereidheid van de verschillende onderwijsinstellingen werpt de vraag op of het vervolg op provinciaal niveau wordt opgepakt. De leerervaringen die de onderwijsinstellingen hebben opgedaan vragen om voortzetting om de continuïteit te borgen, wel rijst de vraag of er de komende jaar vanuit een provinciale structuur moet worden gewerkt. scholen geven aan de voorkeur in hun eigen regio te werken maar wel met een behoefte aan informatie en het delen van ervaringen op grotere schaal. Hoe dit vorm kan krijgen is onderwerp van gesprek in de stuurgroep. Ook wordt gezocht naar alternatieve financieringsmogelijkheden die (een aangepaste)continuering mogelijk maken. Als voorbeeld wordt hierbij de groei, en daarmee stevige positie die de Technetkringen hebben ondergaan. Dit alles is in de regio Friesland niet alleen nuttig, maar ook noodzaak. De vergrijzing en ontgroening zullen binnen een aantal jaren hard effect hebben. Deze noodzaak wordt nog niet bij alle onderwijsinstellingen even goed gevoeld.

BEST PRACTICE: DE STERKE UITBREIDING VAN DE TECHNOLOGIEROUTE EN DE CIJFERMATIGE ONDERBOUWING

Grote winst is behaald in het ontstaan van de technologieroute. Op voorhand was hier geen structuur in, noch (structurele)samenwerking op dit vlak tussen het vmbo en het mbo. In de korte tijd dat het programma echt gestart is, heeft er een enorme netwerkopbouw plaatsgevonden. Alhoewel dit niet meetbaar is, of een prestatieafspraken is, is deze randvoorwaarde van essentieel belang om de actielijnen, de technologieroute in het bijzonder, van de grond te krijgen. De context in Friesland, met sterke verschillen in onderwijsopvatting, maken deze opbrengst des te meer waardevol richting de toekomst.

Een ander aansprekend voorbeeld zijn de cijfermatige onderbouwingen en monitoring. Op dit vlak is Friesland een landelijk koploper. De onderbouwing geeft een goed inzicht in de voortgang en biedt sturingsmogelijkheden.